

Sygn. akt II KO 58/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Józef Dołhy (sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

Protokolant Marta Brylińska

w sprawie **W. B.**, w przedmiocie stwierdzenia zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 7 listopada 2014 r. w trybie art. 544 § 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 21 d ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2007 r., Nr 63, poz. 425 ze zm.), wniosku pełnomocnika osób najbliższych lustrowanej W. B. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 listopada 1999 r., sygn. akt V AL (...), utrzymującym w mocy orzeczenie Sądu Apelacyjnego w (...) Wydział V Lustracyjny z dnia 15 września 1999 r., sygn. akt V AL (...),

- I. wznowia postępowanie i uchyla zaskarżone orzeczenie oraz utrzymane nim w mocy orzeczenie sądu pierwszej instancji, a sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania;**
- II. zarządza zwrot opłaty od wniosku uiszczonej przez**

wnioskodawców.**UZASADNIENIE**

Sąd Apelacyjny w (...), orzeczeniem z 15 września 1999 r., stwierdził, że W.B. złożyła niezgodne z prawdą oświadczenie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944 – 1990 osób pełniących funkcje publiczne. Orzeczenie to w dniu 8 listopada 1999 r., po rozpoznaniu odwołania wniesionego przez lustrowaną, zostało przez Sąd Apelacyjny w (...) utrzymane w mocy. Postanowieniem z dnia 10 października 2000 r. Sąd Najwyższy oddalił kasację obrońcy osoby lustrowanej jako oczywiście bezzasadną.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 17 lipca 2007 r., skarga nr [...] /01, Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (Sekcja Druga) stwierdził, że w postępowaniu lustracyjnym prowadzonym wobec W. B. nastąpiło naruszenie art. 6 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Jednocześnie ETPC orzekł, że „stwierdzenie naruszenia stanowi samo w sobie wystarczające zadośćuczynienie za jakąkolwiek szkodę niematerialną doznaną przez skarżącą”. W. B. zmarła w dniu 14 maja 2010 r.

Wniosek o wznowienie postępowania lustracyjnego złożył pełnomocnik najbliższych – synów G. B. i J. B.. Odwołując się do treści strasburskiego wyroku i powołując jako podstawę prawną swojego stanowiska art. 190 ust. 1 i 4 Konstytucji RP przy zastosowaniu art. 21d ust. 4 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów – tj. Dz. U. z 2007 r., Nr 63, poz. 425 ze zm. (dalej określaną „ustawą lustracyjną”) oraz art. 540 § 2 i 3, art. 544 § 2 i art. 545 § 2 k.p.k., wniósł o uchylenie orzeczeń sądów obu instancji w całości i przekazanie sprawy właściwemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na wniosek Dyrektor Biura Lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wniósł o stwierdzenie, że są podstawy do wznowienia w trybie art. 21d ustawy lustracyjnej i art. 540 § 3 k.p.k. prawomocnie zakończonego postępowania lustracyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania lustracyjnego jest zasadny.

Przepis art. 540 § 3 k.p.k., stanowi, że „postępowanie wznowia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską”. Regulacja ta znajduje zastosowanie do orzeczeń lustracyjnych (art. 21a ust. 1 ustawy lustracyjnej).

Jakkolwiek oceny „potrzeby” wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. dokonywać należy zawsze w realiach konkretnej sprawy i wykluczone jest automatyczne stosowanie tego przepisu w każdej sprawie, w której organ międzynarodowy rozstrzygnie o naruszeniu przez Polskę przepisów prawa międzynarodowego, to jednak „potrzeba” wznowienia procesu zachodzi niewątpliwie wówczas, gdy przedmiot rozstrzygnięcia tego organu dotyczy „głównego nurtu procesu” (por. wyrok SN z 23 kwietnia 2009 r., II KO 63/08, R – OSNKW 2009, poz. 2502; z dnia 28 kwietnia 2010 r., II KO 64/09, R – OSNKW 2010, poz. 925).

W sprawie dotyczącej W. B. ETPC stwierdził, że z powodu niejawności dokumentów i ograniczenia dostępu do akt sprawy osoby lustrwane, jak również uprzywilejowanej pozycji Rzecznika Interesu Publicznego w postępowaniu lustracyjnym, możliwość skarżącej rozstrzygnięcia jej sprawy w sposób rzetelny była poważnie zredukowana. Zwracając uwagę na szczególny kontekst postępowania lustracyjnego i na skumulowane zastosowanie wskazanych zasad, Trybunał uznał, że w praktyce nałożyły one na skarżącą nadmierne obciążenia, jak również nie spełniły wymogów rzetelnego postępowania oraz zasady równości stron postępowania (pkt 69 uzasadnienia). W konsekwencji przyjął, że w postępowaniu lustracyjnym prowadzonym wobec W. B. nastąpiło naruszenie art. 6 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 3 EKPC, a więc że miało miejsce naruszenie prawa do rzetelnego procesu, zasady równości stron i prawa do obrony.

Przytoczone stanowisko ETPC wskazuje jednoznacznie, że stwierdzone naruszenia proceduralne jak najściślej łączą się z „głównym nurtem procesu” i to w jego newralgicznej części. Naruszenia te, co oczywiste, miały strukturalny i kompleksowy charakter i tym samym mogły wywrzeć wpływ na treść

kwestionowanego rozstrzygnięcia lustracyjnego. W tych warunkach „potrzeba wznowienia”, o której mowa w art. 540 § 3 k.p.k., jawiła się jako nieodzowna.

W tym stanie rzeczy koniecznym stało się uchylene orzeczeń sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w R., zgodnie z właściwością (rzeczową i miejscową) przewidzianą w art. 63a ust. 4 ustawy lustracyjnej oraz § 1 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 lutego 2007 r. (Dz. U. Nr 35, poz. 224).

O zwrocie uiszczonej przez wnioskodawców opłaty od wniosku o wznowienie postępowania orzeczono po myśli art. 15 ust. 2 ustawy o opłatach w sprawach karnych (t.j. Dz. U. z 1983 r., Nr 49, poz. 223 ze zm.).